

Макарова Діана Денисівна

*студентка 4 курсу 1 групи слідчо-криміналістичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Єфремова Катерина Вікторівна

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
в. о. заступника директора з наукової роботи НДІ правового
забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України,
доцент кафедри права Європейського Союзу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Наукова робота присвячена дослідженню проблем, що виникають при реалізації договірних відносин в мережі інтернет. Це важливий феномен в сучасному світі, тому науковці приділяють особливу увагу ролі та місця Інтернету в правовому аспекті. Дослідивши чинне законодавство та наукові роботи ми прийшли певних випадків.

Ключові слова: відносини в мережі інтернет, чинне законодавство, електронна комерція, інтернет-магазин.

Makarova Diana Denisovna

*Student of 4 course 1 group of Investigation and Criminalistics Institute
of Yaroslav Mudryi National Law University*

Yefremova Kateryna

*PhD, Senior Researcher of the Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine*

CONTRACTUAL RELATIONS ON THE INTERNET

Scientific work is devoted to the study of problems that arise in the implementation of contractual relations on the Internet. This is an important phenomenon in the modern world, so scientists pay special attention to the role and place of the Internet in the legal aspect. We came to certain conclusions when we analyzed the current legislation and researched the work of scientists.

Keywords: relationships on the Internet, current legislation, e-commerce, online store.

Значення світової мережі для суспільства, а отже, й для права, важко переоцінити, про що свідчить велика кількість наукових праць та практичних досліджень, спрямованих на з'ясування ролі та місця Інтернету в системі соціальних та правових явищ. Поява Інтернету рішуче змінила напрям розвитку договірних відносин.

Однією з основних тенденцій розвитку сучасного суспільства є широке залучення інформаційної мережі Інтернет практично до всіх сфер життєдіяльності, зокрема до сфери підприємницької (комерційної) діяльності.

Правове регулювання електронних договірних відносин сьогодні забезпечується такими нормативно-правовими актами як Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [1] від 22.05.2003 р. № 851, Закон України «Про електронний цифровий підпис» [2] від 22.05.2003 р. № 852, що визначають поняття електронного документа та електронного документообігу, електронного цифрового підпису, закріплюють світові тенденції щодо визнання юридичної сили електронного документа, права та обов'язки суб'єктів електронного документообігу, відповідальність тощо.

Під час безпосереднього здійснення діяльності у сфері електронної комерції між суб'єктами господарювання виникають майнові й інші відносини, більшість із яких набувають договірних форм. Українське законодавство довгий час не визначало ключових засад регулювання договірних відносин, що виникають та реалізуються в мережі Інтернет, а обмежувалося тільки загальними правилами про електронний документообіг

Крім того, незважаючи на посилений науковий інтерес до феномена електронної комерції, донині не сформовано єдиних теоретичних підходів щодо вирішення проблемних питань правового регулювання цієї сфери, а зміст деяких базових для неї понять залишається дискусійним.

Це стосується й самого поняття електронної комерції, щодо загального розуміння змісту якого на теоретичному рівні сформувалися два основні підходи. У вузькому розумінні електронна комерція (e-commerce) розглядається як торгівля через мережу Інтернет, у широкому – як ведення бізнесу в глобальних інформаційних

мережах, що охоплює електронний обмін інформацією (Electronic Data Interchange, EDI), електронний рух капіталу (Electronic Funds Transfer, EFS), електронну торгівлю (E-Trade), електронні гроші (E-Cash), електронний маркетинг (E-Marketing), електронний банкінг (E-Banking), електронні страхові послуги (E-Insurance) тощо [3].

У статті 3 Закону України «Про електронну комерцію» [4] електронну комерцію визначено як відносини, які спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час учинення правочинів щодо набуття, змінення або припинення цивільних прав та обов'язків, та які здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, унаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру

Більшість відносин, що виникають і реалізуються у сфері електронної комерції, мають договірний характер. На доктринальному рівні сформувалися різні підходи як щодо розуміння поняття «електронний договір (контракт)», так і стосовно класифікації таких договорів. Дослідник А. В. Зажигалкін зауважує, що особливість електронного договору визначається не предметом, а методом його укладання [5, с.126].

Проте, із цією позицією не погоджується К.В. Єфремова, оскільки використання можливостей мережі Інтернет як під час укладання, так і виконання договорів впливає на різні аспекти договірних відносин, що «обтяжуються» одним або декількома «електронними елементами».

Такими елементами може бути не тільки спосіб та/або процедура укладення договору за допомогою електронних засобів взаємодії, а й електронна форма договору, електронний товар/ послуга (як об'єкти договору створені у віртуальному просторі), електронні об'єкти торговельної мережі (електронні магазини, електронні концентратори), віртуальні посередники сторін договору (електронні агенти), електронні розрахунки за договором тощо

На її думку, під час класифікування договорів у мережі Інтернет постає питання про вибір класифікаційної ознаки, що допомагає виявленню та врахуванню змістових особливостей договірних відносин, які виникають та/або реалізуються у віртуальному середовищі.

К. В. Єфремова вважає такою ознакою є модель відносин, що виникають у сфері електронної комерції, забезпечення функціонування якої (моделі) здійснюється за допомогою відповідного договірною угруповання. [6, с.53].

Поряд із цим, в Україні формується законодавство у сфері торгівлі через мережу Інтернет. Регулювання здійснюється загальними нормативно-правовими актами у сфері захисту прав споживачів, передусім Цивільним Кодексом та Законом України «Про захист прав споживачів».

В цій сфері існують істотні ризики безпеки для учасників цих відносин у разі недобросовісності партнера/контрагента, зокрема, для покупців (щодо якості, комплектності, отримання заявленого товару, можливості його обміну чи повернення, відшкодування пов'язаних з цим збитків, витоку конфіденційної інформації тощо).[7 с.7]

Закон України «Про електронну комерцію», який мав би врегулювати основні аспекти відносин щодо об'єктів, які використовуються в Інтернет-торгівлі, включно з Інтернет-магазинами, містить лише коротке визначення Інтернет-магазину (далі – ІМ) як засобу для представлення або реалізації товару, роботи чи послуги шляхом вчинення електронного правочину (п. 8 ч. 1 ст. 3), не приділяючи увагу (а) процедурі створення такого ресурсу, включно з його реєстрацією, (б) правовому становищу його власника та/або особи, що фактичного використовує для провадження підприємницької діяльності цей ресурс на відповідному правовому титулі (праві власності, праві господарського відання, праві оперативного управління праві чи користування). З огляду на значні прогалини у правовому регулюванні пересічний споживач має досить обмаль знань щодо функціонування Інтернет-магазину та можливостей захисту своїх інтересів у разі їх порушення при купівлі товарів через такий магазин, який нерідко асоціюється з суб'єктом підприємництва не лише покупцями, але й деякими науковцями.[8]

Аналіз судової практики останнього часу показує, що суди найчастіше виступають на боці споживача, і це є позитивною тенденцією, яка має розвиватися. Однак відсутній чіткий та прозорий механізм захисту прав споживачів, наприклад, складність викликає про-

ведення судової експертизи при доказуванні недоліків придбаного товару. Має бути розроблено окремий закон», який би врегулював всі питання, пов'язані з торгівлею в мережі Інтернет, і передусім встановити прозорий механізм захисту прав споживачів [9, с.38]

Підсумовуючи наведене, доходимо висновку про розповсюджений характер та затребуваність укладання договорів у мережі Інтернет, а правове регулювання таких договірних відносин викликає жвавий інтерес науковців через відсутність однакового уніфікованого підходу у різних країнах світу. Тому, є нагальна потреба в удосконаленні чинного законодавства в зазначеній сфері з урахуванням сучасних тенденцій та міжнародного досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275.
2. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 276.
3. Мельник О. В. Електронна комерція як складова частина електронного бізнесу. Сучасна наука XXI століття: XI Міжнар. наук. Інтернетконф. URL: <http://intkonf.org/melnik-ov-elektronna-komertsiya>.
4. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 45. Ст. 410.
5. Жажигалкин А. В. Международно-правовое регулирование электронной торговли: дис. ... канд. юрид. наук. Санкт-Петербург, 2005. 126 с.
6. Правове регулювання відносин у мережі Інтернет: монографія. За ред. С. В. Глібка, К. В. Єфремової. Харків: Право, 2016. 360 с.
7. Вінник О. М. Правовий режим інтернет-магазину. *IUS PRIVATUM*. 2019. С 5-14.
8. Еннан Руслан Євгенович. Правове регулювання відносин у мережі інтернет. URL: <http://aphd.ua/publication-173>
9. Кузьміна М. М. Правове регулювання захисту прав споживачів в Інтернет-торгівлі. *Право та інновації*. 2014. № 3. С. 36-42.

REFERENCES

1. Pro elektronni dokumenty ta elektronnyi dokumentoobih: Zakon Ukrainy vid 22.05.2003. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 36, art. 275 [in Ukrainian].

2. Pro elektronnyi tsyfrovyy pidpys: Zakon Ukrainy vid 22.05.2003. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 36, art. 276 [in Ukrainian].

3. Melnyk O. V. Elektronna komertsiiia yak skladova chastyna elektronnoho biznesu. *Suchasna nauka KhKHI stolittia: KHI Mizhnar. nauk. Internetkonf - Modern science of the XXI century: XI International Scientific Internet Conference*. URL: <http://intkonf.org/melnik-ov-elektronna-komertsiya>. [in Ukrainian].

4. Pro elektronnu komertsiiu: Zakon Ukrainy vid 03.09.2015. (2015). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 45, art. 410 [in Ukrainian].

5. Zazhigalkin, A. V. (2005). Mezhdunarodno-pravovoye regulirovaniye elektronnoy torgovli. *Candidates thesis*. Sankt-Piterburg [in Russian].

6. Pravove rehuliuвання vidnosyn u merezhi Internet. (2016). S. V. Hlibko, K. V. Yefremova (Eds.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

7. Vinnyk O. M. (2019). Pravovyyi rezhym internet-mahazyna. IUS PRIVATUM. C. 5-14 [in Ukrainian].

8. Ennan Ruslan Yevhenovych. Pravove rehuliuвання vidnosyn u merezhi internet. URL: <http://aphd.ua/publication-173> [in Ukrainian].

9. Kuzmina, M. M. (2014). Pravove rehuliuвання zakhystu prav spozhyvachiv v Internet-torhivli. *Pravo ta innovatsii - Law and innovation*, 3, 36-42 [in Ukrainian].